

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

37. Breuis admodum & simplex Orationis Dominicæ explicatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Cap. XXXVII.

Breuis admodum, & simplex Orationis
Dominicæ explicatio.

Primo queritur, An precatio Dominica sit ceteris omnibus precationibus excellēior? Respondeo, ceteris omnibus præstare auctoritate, breuitate, perfectione, ordine, efficacitate, necessitate. Auctoritate quidem, quia est à Christo Domino instituta: breuitate, quia paucis verbis multa complectitur: perfectione, quia nihil est, quod à Deo precari, & petere possimus, quod in hac Domini oratione non contineatur: ordine, quia mirabili quadam dispositionis serie petitiones in ea se inuicem consequuntur. Primum, cælestia, & æterna bona postulantur: deinde bona temporaria primum, quæ ad Dei honorem, cultum, regnum, & obedientiam spectant: postea, quæ ad nos pertinent. Efficacitate, quia Patri gratior est, & magis accepta oratio composita à Filio, in quo ipse sibi complacuit. Necessitate, quia quotidie ea uti oportet, cum, quicquid est nobis ad salutem necessarium, in ea petatur. Vnde Clemens testatur eam à nobis ter quotidie frequentandam: & in Concilio Toletano 4. cap. 9. dicitur: Nonnulli Sacerdotum in Hispania reperuntur, qui dominicam orationem, quam Seruator noster docuit, & præcepit, non quotidie, sed tantum die dominica dicant. Et quia sine intermissione, ut oramus, Apostolus docuit: qualiter autem oramus, Christus præcepit, dicens: Cum autem oratis, dicite, Pater noster qui es in cælis: Quomodo ergo quotidie non dicatur, quod sine intermissione dici iubetur? Nam in tantum quotidie hæc Oratio dicenda est, quantum & ipso iudicio vtilis, dum vocatur Oratio quotidiana. Et deinde testimonij Cypriani, Hilarij, & Augustini probat, hæc Orationem dici quotidianam: & ex Augustino colligit eam, quotidianam, ac minima peccata delere. Tandem concludit: Quisquis ergo Sacerdotum, vel subiacentium Clericorum hæc Orationem Dominicam quotidie, aut in publico, aut in privato officio præterierit, propter superbiam iudicatus, Ordinis sui honore priuetur. Et in Concilio Rhemenſi sub Carolo Magno can. 2. statuitur, ut orationem, quam Dominus noster Discipulos suos orare docuit, omnes discerent, & sensa bene intelligerent: quia illam ignorare nulli Christiano licet. Hæc ibi.

Secundo queritur, An septenario numero petitionum precatio dominica consistat? Quidam existimant sex tantum petitiones in ea contineri: tum quia in illis verbis: Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo, vna tantum petitio comprehenditur: si enim duo essent, ac inter se diuersa, coniunctione copulatiua, non aduersatiua ea verba conuincerentur: Et ne nos inducas in tentationem: Et libera nos à malo. Tunc etiam, quia idem significare ea verba videantur, & Lucas solam habet: Et ne nos inducas in tentationem. Sed Augustinus tribus in locis planè docet in Oratione dominica apud Mattheum septem petitiones contineri; in quarum tribus primis æterna, inquit, postulantur; in reliquis quatuor, temporalia: quæ tamen propter æterna consequenda, sunt necessaria: & accommodat etiam septem petitiones septēdonis Spiritus sancti, & septē quoque beatitudinibus. Euangelista verò Lucas petitiones non septem,

sed quinque complexus est; qui tamen, eodem teste Augustino, nequaquam à Mattheo dissentit, sed quo modo sint intelligenda, ipse sua breuitate commonuit. Nam tertiam petitionem duarum esse quodammodo repetitionem ostendit; & propterea eam præmittendo nihil à B. Mattheo discrepat. Et quod Mattheus in ultimo posuit: Sed libera nos à malo. Lucas non posuit, ut intelligeremus ad illud superius, quod de tentationibus dictum est, pertinere. Ideo quippe ait: Sed libera nos: non ait, & libera, tanquam vnam petitionem esse demonstrans: Ut sciat vnusquisque se liberari à malo, cum non inferatur in tentationem. Hactenus ex B. August. no. Quibus ille verbis videtur significare, quinque tantum re ipsa petitiones in Oratione dominica contineri; quamuis Mattheus septem expresserit. Beda, Anselmus, Rupertus, Sanctus Thomas, Bonauentura, & alij Theologi, vno ore testantur, septem esse precationis Dominicæ petitiones: licet antiqui illi patres Cyprianus, Ambrosius, Nyssenus, Chryostomus nihil expressim de numero tradiderint, sint ne septem, an sex, an quinque.

Tertio queritur, An recto ordine in Oratione Dominica septem petitiones ponantur? Respondeo, precationem dominicam in proemio, & postulationibus consistere. Proemium, si verba spectentur, breuissimum est, in tribus nempe verbis consistens: Pater noster, qui es in cælis. Si res ponderentur, grauissimum, & mysteriorum plenissimum. Prima vox est, Pater, hæc voce Christus Dominus uti nos voluit, quæ orantibus, & aliquid à Deo postulantibus, indulgentiam, spem, & fiduciam designat, & amorem, ac charitatem conciliat. Potuisset Christus sanè aliud Dei nomen adhibere, quod haberet plus maiestatis, exempli causa, Creatoris, Gubernatoris, Rectoris, Domini, Altissimi, Omnipotentis, ac similia; hæc tamen omisit, quod timorem nobis asserere possint. Patris verò nomen est gratissimum, suavissimum, & iucundissimum. Porro Patris nomen conuenit Deo ratione creationis, cõseruationis, gubernationis, & redemptionis. Nimirum ille nos ex nihilo finxit, & condidit, cõseruat, tuetur, regit, gubernat, resque nostras procurat, & tandem cum peccatores essemus, nos sibi reconciliavit, in pristinam dignitatem, & gratiam restituit, Spiritum sanctum, & charitatem largitus, quo munere Dei filij adoptamur. Vnde Apostolus Paulus: Non enim accepistis Spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater. Et Ioannes. Vide, inquit, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filij Dei nominemur, & simus. Hoc eodem verbo admonemur, quid ipsi vicissim Deo amantissimo Patri nostro debeamus, nimirum, amorem, pietatem, obedientiam, cultum, honorem, & venerationem. Admonemur item, quæ spe, & fiducia illum inuocare oporteat: quare in rebus aduersis, & calamitosis ad Deum tanquam patrem confugiendum nobis est: neque enim cum malis exercemur, id signum est amari, & voluntatis eius à nobis abalienatæ, quia cum percutit, ipse sanat, & plagis inflictis ipse medetur. Castigat peccantes, ut ea disciplina meliores reddat, & præsentem animaduersione

In Enchir.
cap. 116.

Matth. 6.

Lib. 7. con.
tra. 23.

Thom. 2.
Matth. 6.

In Enchir.
cap. 116.
117. & lib.
7. de serm.
dominico, ca.
127. 18.

Exod. 17.

Ezechi. 8.

Isai. 49.

Apocal. 3.

Hebr. 12.

Proverb. 3.

Luc. 21.

Matth. 10.

Hebr. 2.

Psal. 21.

Matth. 28

redimat ab exitio sempiterno. Nec putandum est Deum unquam nostri obliuisci. Est enim in Exodo; Tentauerunt Dominum dicentes: *Estne Deus in nobis, an non?* Et apud Ezechielem succenset suo populo Deus, eo quod dixerit: *Non videt Dominus nos; dereliquit Dominus terram. Et apud Isaiam conqueritur. Dixit Sion: Dereliquit me Dominus, et oblitus est mei. Cui Dominus: Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te. Quare qui a Domino corripuntur, se ipsos consolentur, eo quod in Apocalypsi dicitur: Ego quos amo, corrigo, & castigo; & eo, quod Paulus ait: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, nec fatigeris cum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat. Nec putandum est, Deum mala nostra ignorare, cum scriptum sit: Capillus de capite vestro non peribit; & Capilli capitis vestri omnes numerati sunt.*

Quartò queritur, Cur in oratione Dominica dicatur, *Noster*. Respondeo, vt cum Patrem nostrum inuocamus, singuli doceamur, eo ipso consequi necessariò, vt fratres simus omnes, ac proinde nos ipsos fraterno amore coplecti debere: omnes, inquit, Christus, vos fratres estis, vnus est enim Pater vester, qui in caelis est. Ex quo etiam efficitur, vt ipsius etiam Christi fratres nominemur, & simus: Non confunditur, ait Apostolus, fratres eos vocare, dicens, Narrabo nomen tuum fratribus meis: & ipse Christus suscitatus à mortuis dixit mulieribus. *Ite, nunciate fratribus meis, vt eant in Galileam: ibi me videbunt.* Admonemur itidem, quamuis in Ecclesia diuersi sint officiorum gradus, & diuersa membrorum functiones, non alium tamen Patrem Deum, habere copiosos, & potentes homines, alium tenuiores, & infirmiores. Quare diuites iure nequeunt inopes, & abiectos despicer.

Quintò queritur, Cur dictum sit, *Qui es in caelis*, cum vbiq; locorum, & gentium sit Deus? Respondeo, ideo hoc dici, quia in diuinis scripturis saepe dicitur Deus habere domicilium suum in caelo, non quod loci alicuius finibus circumscribatur, hoc est, quod in vno loco sit, in alio non item, cum omnia sua virtute, & potestate, natura, substantia, & presentia repleat: sed quod caeli, quos suspicimus, sint nobilissima Mundi pars, ij deniq; incorrupti, vi, magnitudine, sublimitate, efficacitate, pulchritudine praestantes reliquis corporibus, certis, ac stabilibus motibus praediti: quibus omnibus excitamur ad contemplandam infinitam, & immensam Dei potestatem, & maiestatem, ac proinde ad agnoscendam nostram humilitatem, & exiguitatem, ad appetenda item caelestia, hoc est, sempiterna bona.

Sextò queritur, quidnam contineat prima Precautionis dominicae postulatio: *Sanctificetur nomen tuum*, Docemur ea, primum querere, quae ad Dei cultum, honorem, & venerationem spectat: quoniam plus Deum, quam nos ipsos diligere debemus: & ideo primum petere, quae Deo cupiamus, deinde, quae nobis optemus. Petimus igitur, vt Dei nomen notius sit gentibus, vt eius regnum amplificetur: vt plures quotidie obediant Deo, quae tria, Nomen, Regnum, obedientia, non sunt bona in ipso Deo, sed assumuntur extrinsecus. Cui ergo petimus, vt sanctificetur nomen Dei, id sentimus, vt in hominibus augeatur sanctitas, & glo-

ria Diuini nominis, neque enim vlla sanctitas est, qui ab omni aternitate omni est sanctitate praeditus, potest accedere: at quod in terris longe minori honore, & cultu afficitur, quam par est: nunquam etiam maledictis, & nefarijs moribus violatur, cupimus ac petimus, vt laudibus, honore, & gloria celebretur, hoc est, vt mente, ore, & factis, honor, & cultus ipsi tribuatur. Hinc apparet, qua ratione factis improbis nomen Dei contaminetur, & polluat ab ijs qui nefarie peccant: in quos dictum est, ab Apostolo: *Nomen Dei per vos blasphematur inter Gentes: & apud Ezechielem legimus: Ingressi sunt ad Gentes, ad quas introierunt, & polluerunt nomen sanctum meum, cum diceret eis: Populus Domini iste est, & de terra eius egressi sunt. Qualis enim est vita; & eorum mores, qui laudibus, & profitentur, sic de religione ipsa deque eius auctiore multitudo imperita iudicare conuevit. Quare Christiani qui bene viuunt, magnam praebent alijs facultatem laudandi, & praedicandi nomen Dei: ac proinde dixit Christus: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est.* & Princeps Apostolorum: *conuersationem vestram inter Gentes habete bonam; vt ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum.**

Septimò queritur, Quidnam in secunda petitione postulemus: *Adueniat regnum tuum*. Respondeo, nos petere regnum caeleste, à quo coepit, & in quo terminatur omnis Euangelij annunciatio. Nam & inde exorsus est omnes ad poenitentiam cohortari Ioannes; *Poenitentiam, agite, appropinquauit enim regnum caelorum.* Hinc etiam fecit initium suae praedicationis Dominus; nam teste Mattheo, *ex inde cepit Iesus praedicare, & dicere: Poenitentiam agite: appropinquauit enim regnum caelorum: & in sermone quem habuit in monte: Beati, inquit, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum; alibi quoque dixit, & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei, quia ad hoc missus sum.* Hoc etiam regnum postea annuntiare iussit Apostolos: & illi, qui se ire, ad sepeliendum Patrem suum velle dixerat, respondit: *Tu vade, annuntia regnum Dei: idem cum referrexisset à mortuis, per illos quadraginta dies, quibus se videndum Apostolus exhibuit, loquebatur de regno Dei. Hoc itidem regnum monuit, vt summo studio queramus: Querite, inquit, primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adicientur vobis.*

Ceterum, non satis est vehementer petere Dei regnum nisi ad petitionem nostram adhibeamus omnia tanquam instrumenta, ad quaerendum illud, & inueniendum necessaria. Nam & quinque fatuae virgines studiosè petierunt, dicentes, *Domine Domine aperi nobis: verumtamen quod tua illius petitionis praesidia non habebant, exclusae sunt.* Est enim illa Domini sententia: *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum.*

Hoc vocabulo Regni multa significatur. Nam primum Regnum Dei dicitur id, quo in omni natura dominatur, ratione potestatis, quae Deus habet in omnem hominem, rerumque vniuersitatem, qua quidem potestate cuncta finxit è nihilo, & ea potest, si velit, suo nutu, & imperio labefactare, & in nihilum redigere, & ratione prouiden-

tix, qua

Rom. 2. Isai. 52. Ezech. 36.

Matth. 6.

1. Pet. 4.

Matth. 3.

Infra 4.

Infra 5.

Luc. 11.

Matth. 6.

Supra 6.

Act. 1.

Matth. 6.

Matth. 22.

Matth. 7.

1. Pet. 2.2.
1. Pet. 3.3.
1. Tim. 1.4.
Matth. 25.
Luc. 22.
1. Tim. 3.
1. Pet. 2.
1. Tim. 4.
1. Tim. 2.2.
1. Tim. 3.3.
1. Tim. 4.4.
1. Tim. 5.5.
1. Tim. 6.6.
1. Tim. 7.7.
1. Tim. 8.8.
1. Tim. 9.9.
1. Tim. 10.10.
1. Tim. 11.11.
1. Tim. 12.12.
1. Tim. 13.13.
1. Tim. 14.14.
1. Tim. 15.15.
1. Tim. 16.16.
1. Tim. 17.17.
1. Tim. 18.18.
1. Tim. 19.19.
1. Tim. 20.20.
1. Tim. 21.21.
1. Tim. 22.22.
1. Tim. 23.23.
1. Tim. 24.24.
1. Tim. 25.25.
1. Tim. 26.26.
1. Tim. 27.27.
1. Tim. 28.28.
1. Tim. 29.29.
1. Tim. 30.30.
1. Tim. 31.31.
1. Tim. 32.32.
1. Tim. 33.33.
1. Tim. 34.34.
1. Tim. 35.35.
1. Tim. 36.36.
1. Tim. 37.37.
1. Tim. 38.38.
1. Tim. 39.39.
1. Tim. 40.40.
1. Tim. 41.41.
1. Tim. 42.42.
1. Tim. 43.43.
1. Tim. 44.44.
1. Tim. 45.45.
1. Tim. 46.46.
1. Tim. 47.47.
1. Tim. 48.48.
1. Tim. 49.49.
1. Tim. 50.50.
1. Tim. 51.51.
1. Tim. 52.52.
1. Tim. 53.53.
1. Tim. 54.54.
1. Tim. 55.55.
1. Tim. 56.56.
1. Tim. 57.57.
1. Tim. 58.58.
1. Tim. 59.59.
1. Tim. 60.60.
1. Tim. 61.61.
1. Tim. 62.62.
1. Tim. 63.63.
1. Tim. 64.64.
1. Tim. 65.65.
1. Tim. 66.66.
1. Tim. 67.67.
1. Tim. 68.68.
1. Tim. 69.69.
1. Tim. 70.70.
1. Tim. 71.71.
1. Tim. 72.72.
1. Tim. 73.73.
1. Tim. 74.74.
1. Tim. 75.75.
1. Tim. 76.76.
1. Tim. 77.77.
1. Tim. 78.78.
1. Tim. 79.79.
1. Tim. 80.80.
1. Tim. 81.81.
1. Tim. 82.82.
1. Tim. 83.83.
1. Tim. 84.84.
1. Tim. 85.85.
1. Tim. 86.86.
1. Tim. 87.87.
1. Tim. 88.88.
1. Tim. 89.89.
1. Tim. 90.90.
1. Tim. 91.91.
1. Tim. 92.92.
1. Tim. 93.93.
1. Tim. 94.94.
1. Tim. 95.95.
1. Tim. 96.96.
1. Tim. 97.97.
1. Tim. 98.98.
1. Tim. 99.99.
1. Tim. 100.100.

tia, qua cuncta regit, & administrat. Vnde Mar-
docheus dicebat; *Domine, Domine, Rex omnipotens, in
aditione enim tua cuncta sunt posita, & non est, qui possit tue
resistere voluntati, Dominus omnium es, nec est, qui resistat
Majestati tue. Item* Regno Dei significatur regnum
Gratie, nimirum, præcipua illa ac singularis pro-
videntia ratio, qua Deus iustos & pios homines
tuetur, & curat, de qua dictum est illud; *Dominus
regit me, & nihil mihi deerit; & illud, Dominus rex no-
ster, ipse salvabit nos: quod regnum, ex Apostoli sen-
tentiâ, est iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu
sancto. Regnat autem in nobis Christus Dominus
per virtutes internas, fidem, spem, & charitatem,
& hoc regnum dicitur esse Gratiæ. Est etiam Re-
gnum Gloriæ, de quo Christus ait; *Venite benedicti
Patris mei, possidete paratum vobis regnum.* Hoc idem
regnum apud Lucam latro petebat; *Domine, me-
mento mei, dum veneris in Regnum tuum;* & Dominus i-
pse de eodè regno loquens; *Nisi quis renatus, inquit,
 fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest videre Regnum
Dei.* Huius etiam regni meminit Apostolus; cum
ait; *omnis fornicator, aut immundus, aut avarus* (quod est
idolorum seruitus) *non habet hereditatem in Regno Chri-
sti, & Dei;* Petimus igitur à Deo, ut regnum Chri-
sti, quod est Ecclesia, propagetur, ut omnes sese
ad Christum adiungant Infideles, & Iudæi: &
Schismatici, & Hæretici ad Ecclesiam, à qua de-
sciverunt, revertantur. Petimus etiam, ut ad eos
qui se sceleribus obstrinxerunt, veniat regnum
Dei, quo illis peccatis abiectis, in pristinam Di-
vinæ gratiæ dignitatè restituantur. Denique pe-
timus, ut in Dei gratia persistamus, ut tandem in
caelo regnemus. Neque enim fieri potest, ut in vl-
lo regnet Dei gloria, nisi eiusdem gratia in illo
regnarit. Est enim gratia ex sententiâ Domini,
sponsa aquæ salientis in vitam æternam. *Petimus,*
ut veniat, ac triumphet Christus: ut vigentem eius
leges toto orbe terrarum: ut eius decreta, insti-
tuta, & præcepta serventur: ut tales se præbeant
homines, ut in regis Dei conspectum veniant, &
paratum illis ex omni æternitate cælesti regnum
consequantur.*

**Octavo queritur, Quid contineat tertia Peti-
tio: Fiat voluntas tua?** Respondeo, nos petere, ut
ei omnes obediant tanquam supremo omnium
Principi ac Domino. Præcepta Dei, voluntas
eius appellantur, quia per ea, dum opere com-
plemus, Dei voluntas impletur in nobis: dum ea
servamus, Dei voluntati paremus. Item, quia per
ea Deus voluntatem suam testatur: declarat e-
nim quid velit, ut faciamus; quid item, ut fugia-
mus. Petimus igitur, ut omnes Divinis iussis ob-
temperent, ut ad Dei nutum, & voluntatem om-
nia faciant. Precamur etiam, ut Dei voluntatis
agnitionem totus orbis terrarum accipiat. Pro-
priè igitur hac petitione postulamus, ut univèrsi
debitam Deo obedientiam, & obsequium præ-
stent.

**Nono queritur, Quid significetur illis verbis:
Sicut in celo, & in terra.** Respondeo, illa verba posse
ad singulas tres petitiones referri hunc in modum:
*Sanctificetur nomen tuum, sicut in celo, & in terra. Adæ-
quatur regnum tuum sicut in celo, & in terra. Fiat voluntas
tua sicut in celo, & in terra.* Petimus igitur, ut cuncti
suum officium obeant, & exequantur, & maxi-
mè contentur, & studeant Deo in omnibus obe-

dire, quemadmodum beati illi spiritus, qui vna
cum Christo Domino viuunt in caelo, faciunt. B.
Cyprianus in hunc modum verba hæc interpret-
atur, ut dicat, *in celo, id est, in bonis, & pijs: in
terra, id est, in malis, & impijs.* Rursus appella-
tione cæli, spiritus, Terræ nomine, caro intelli-
gitur.

**Decimo queritur, Quid intelligatur illis ver-
bis quartæ petitionis, Panem nostrum quotidianum da
nobis hodie.** Docuit S. Augustinus, in tribus primis
petitionibus nos æterna bona deprecari, in hac
quarta, & tribus sequentibus temporaria bona.
In illis tribus, quæ ad honorem, regnum, & obe-
dientiam Dei pertinent, in his; quæ ad nostrum
commodum spectant. Panis appellatione possunt
intelligi huius, quam in tertis agimus, vitæ sub-
sidia, siue ad cibum, & potum, siue ad vestitum, &
habitationem sint necessaria. Quamobrem audi-
endi non sunt, qui dicunt fas non esse Christia-
nis hominibus à Deo petere terrenæ huius vitæ
bona: nam exempla permulta tum veteris, tum
noui Testamenti huic aduersantur errori. Iacob
enim vouens sic orabat, *Si fuerit Dominus mecum, &
custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mi-
hi panem ad vescendum, & vestimentum ad inducendum,
reversusque fuero prosterne ad Domum Patris mei: erit mihi
Dominus in Deum.* Et Salomon precabatur Deum:
*Mendacitatem, & diuitias ne dederit mihi, & tribue tan-
tum victui meo necessaria.* Quid quod Christus Do-
minus iubet illa petere, quæ ad corporis vsum
pertinenti orare, inquit, *ut non fiat fuga vestra hyeme,
vel Sabbato;* Et Apostolus, *Obsecro vos, inquit, fratres
per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem
sancti Spiritus, ut adiuectis me in orationibus pro me ad De-
um, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Iudæa.*

Porro Panis nomine, vilitate Scripturæ more,
intelliguntur omnia vitæ necessaria, siue panis
sit, siue caro, siue piscis, siue quodlibet aliud cibi
genus. Elifeus cum Regem Israël moneret, ut
præberet panem, id est, victum militibus Assyrijs,
data est magna ciborum copia: & Christus Do-
minus ingressus est in domum cuiusdam Princi-
pis Pharisæorum Sabbato manducare panem, id
est, ad cibum capiendum. Præterea, rectè panem
petimus, hoc est, non abundantem & exquisitam
ciborum, & vestium copiam, sed necessarium tan-
tum simplicem victum, & vestitum. Dicimus, *Pa-
nem nostrum,* quoniam illum petimus ad necessita-
tem nostram, non ad luxuriam, non ad lasciuiam.
Item, quoniam illum panem petimus, qui iure
est à nobis acquirendus, non iniuria, fraude, furto,
aut malis artibus comparandus. *Quotidianum,* Quia
etiam voce frugalitas, & parsimonia significa-
tur: non enim multiplicem, aut delicatum ci-
bum postulamus, sed eum, qui naturæ necessitati
satisfaciat, qui que facile parari queat. In quo
condemnatur inexplibilis multorum hominum
cupiditas. *Quotidianum* item panem appella-
mus, quia viciemur eo ad reficiendum vitalem
humorem, qui quotidie vi naturalis caloris absu-
mitur. Præterea quotidianus panis dicitur, quia
est à nobis assidue petendus. *Da nobis, Da,* hoc est,
liberaliter tanquam pater: da gratis, non redde
ex iustitia debitum. Numero multitudinis dici-
mus, nobis, non aut mihi, quia illud est Christianæ
charitatis proprium, non ut quisque sit de se vno sol-

Genes. 28.
Prover. 30.
Matth. 24.
Rom. 15.
4. Reg. 6.
Luc. 14.
licitus,

licitus, sed vt præterea proximo laboret, & in cura suæ utilitatis, aliorum quoque meminerit; & vt intelligat etiam quifque quæ munera ex larga Dei manu suscipiat, nõ idcirco recipere, vt solus is ea possideat, vel vt ex illis luxuriosè viuat, sed vt cum alijs cõmunicet, & quæ necessitati super- fuerint, in aliorum vsus impendat. Nam vt aiunt Sancti Basilius, & Ambrosius; *Esurientium panis est quem tu detines: nudorum indumentum est, quod tu in arca recludis: miserorum redemptio, & absolutio est pecunia, quam tu in terram defodis. Hodie, admonemur hac voce communis infirmitatis: Quis enim in longinquum tempus necessarios vitæ sumptus speret? Petimus etiam panem spiritualem: quo significantur omnia, quæ in hac vita ad spiritus, & animæ salutem, & incolumitatem requiruntur. Quemadmodum enim multiplex est cibus, quo corpora nostra aluntur, & sustentantur: sic varij est generis esca, quæ spiritus, & animæ vitam auget, fouet, & tuetur. Nam verbũ Dei panis est, & cibus animæ. ait enim Sapientia: *Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis.* Et alibi apud Prophetam dicitur: *Emitte famem in terram: non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini.* Porro, vt est certum mortis signum, cum non possunt homines, vel cibum sumere, vel sumptum retinere: sic magnum est desperatæ salutis argumentum, cum vel non quærent verbum Dei, vel si adfit, nõ sustinent, iuxta illorum impietatem, qui dicunt: *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Panis itidem est Christus Dominus; de se enim ait: *Ego sum panis viuus, qui de celo descendi.* Præcipuè autem panis noster est ipse Christus Dominus, qui in Sacramento Eucharistiæ re ipsa continetur atque suscipitur. Vnde ipse dixit: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.* Item, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum.* Dicitur verò hic panis, noster, quia fidelium est hominum, id est, eorum; qui charitatem cum fide coniungentes, poenitentia Sacramento sordes eluunt peccatorum. Quotidianus autem dicitur duplici ratione; vna, quod in lacris Christianæ Ecclesiæ mysterijs quotidie consecratur, offertur, & datur piæ, & sanctæ petentibus; Altera, quod quotidie sumendus est, vel certè ita viuendum, vt quotidie dignè sumere possimus. Vnde B. Ambrosius, *Si quotidianus, inquit, est panis, cur post annum illum sumis?* Contra faciunt ij, qui tam salutaribus epulis sentiunt velsi non oportere, nisi longo temporum intervallo.*

Vndecimò quæritur, quidnam contineat quinta Petitiõ? *Et dimitte nobis debita nostra:* Respondeo, hætenus à Deo non solum æterna, & spiritualia bona, sed caduca etiam & fluxa, & quæ ad hanc vitam spectant, commoda petiuimus: nunc verò mala deprecamur, & animæ, & corporis, & huius, & sempiternæ vitæ. Nunc igitur cordis dolore peccata nostra recognoscentes, ad Deum tanquam ad parentem, non quasi ad iudicem confugimus: à quo non vt ex iustitia nobiscum agat, sed ex misericordia postulamus. Singuli autem verè dicimus: *Dimitte nobis debita nostra:* Est enim illud Davidis verbum: *Omnes declinauerunt, simul iniuites facti sunt: non est, qui faciat bonum, non est vsque ad vnũ:* & illud Salomonis, *Non est homo iustus in*

Ambro. ex Bas. ser. 81

AB

Proverb. 9.

Amos 8.

Iob. 21.

Ioan. 6.

Ioan. 6.

Matth. 26

Psal. 13.

Can. 7.

terra, qui faciat bonũ, & non peccet, & illud simul Sancti Iob; *Quis potest dicere, Mundum est cor meum; parum sum à peccato?* Et illud Ioannis, *si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Quapropter Concilium Mileuitanum definiuit: *Placuit, vt quicumque dixerit verba ipsa Dominica orationis, vbi dicimus: Dimitte nobis debita nostra, ita à Sanctis dici, vt humiliter, non veraciter hoc dicatur; anathema sit.* Debita verò hoc loco intelliguntur ipsa peccata, quæ commisimus; precamur enim Deũ, vt liberet nos à peccatis. Lucas enim pro debitis peccata posuit: nimirum is qui peccat, reus efficitur, & sese poenitis debitis subiicit, quas vel satisfaciendo, vel sustinendo, & patientia pendit. Dicimus autem debita nostra, non eadem ratione, qua dicimus, *panem nostrum*, noster enim panis est, quia nobis Dei munere tribuitur: at peccata nostra sunt, quia illorum culpa in nobis residet, & quoniam voluntate nostra peccata suscipimus, atque cõrahimus; & proinde ad expiandum peccatorum sordes, culpas ipsas confitemur, & Dei clementiam imploramus: nec causam in aliu transferimus. Nec dicimus, *Dimitte mihi*, sed nobis: fraterna enim necessitudo, & charitas postulat à singulis, vt de communi proximorum salute, cum pro nobis preces fundimus, pro illis etiam deprecemur. Addimus verò, *Sicut, & nos dimittimus debitoribus nostris*, vbi particula *sicut*, dupliciter intelligi potest: vno modo, vt similitudinis vim habeat, & sic petimus à Deo, vt quem admodum nos iniurias, & contumelias nobis illatas remittimus his, à quibus læsi sumus, sic ipse nobis peccata condonet. Altero modo, vt fit conditionis nota: in quam sententiã Christus Dominus videtur hæc verba interpretatus, cum dixit paulò post: *si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester caelestis delicta vestra.* Si autem non dimiseritis hominibus; nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Quare vrgetur hac precandi formula, qui parati, & prompti non sunt ad ignoscendum. Et apud Lucam iubet Christus, *si peccauerit in te frater tuus, increpa illum; & si poenitentiam egerit, dimitte illi.* Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dicens, *Poenitet me, dimitte illi;* apud Mattheum quoque: *Dilige, inquit, inimicos vestros.* Et Salomon scripsit: *si esurieris inimicus tuus, ciba illi si sitit, potum da illi. hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius.* Et apud Marcum: *cum stabitis ad orandum, dimittite, si quid habetis aduersus aliquẽ, vt & pater vester, qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra.*

Iob. 20. 1. Ioan. 7.

Matth. 6.

Luc. 17.

Matth. 6.

Pro. 21. & Rom. 12.

Marc. 11.

tur. ac.

Rom. vlt.

Psal. 17.
1. Reg. 2.
Psal. 143.

2. Cor. 12.

tursac propterea iure petimus: Et ne nos inducat in
tentationem. Præter intimas pugnas, accedunt eti-
am externi impetus, & insultus Dæmonum, qui
nos quotidie premunt, & vexant, & aliquando gre-
gatim in nos singulos impetum faciunt, quod il-
le cōfessus est dæmon, qui rogatus à Christo, quod
sibi nomen esset? Respondit, legio mihi nomē est,
nempe Dæmonum multitudo miserum illum homi-
nem diuexabat: Et de alio scriptum est: Assumit
septem alios spiritus secum nequiores se, & intrat
ibi. Est autem tentare, periculum facere de eo, qui
tentatur, vt ab ipso, quod cupimus, elicientes, ve-
rum exprimamus: qui tentandi modus in Deum
non cadit, qui nihil ignorat. Omnia enim nuda,
& aperta sunt oculis eius. Est alterum tentandi
genus, cum longius progrediendo, aliud quæri
solet in bonam, vel in malam partem: in bonum,
cum ea re tentatur alicuius virtus, vt illa perspe-
ctā, & cognita, ijs cōmodis, & honoribus augeat-
ur, eiusque exemplum cæteris imitandum propo-
natur: quæ tentandi ratio sola conuenit in Deum,
de quo illud in Deuteronomio: Tentauit uos Dominus
Dei uester, ut palam fiat, utrum diligatis eum an non. Sic
nos Deus tentare dicitur, cum inopia, morbo, &
alijs calamitatū generibus premit: quod proban-
dæ nostræ patientiæ causa facit, & vt alij Chri-
stiani officij exemplo, & documento simus: Hoc
modo tentatus est Abraham, & ita dictum est, de
Tobia: Quia acceptus eras Deo, nec esse iuis, vt tentatio pro-
baret te. In malam partem tentatur is, qui ad pec-
catum, & exitium impellitur: quod est Dæmonis:
is enim eo animo tentat homines, vt decipiat a-
gatque præcipites: quapropter Tentator in diui-
nis literis appellatur. Dicitur autem induci in
tentationem, cum tentationibus succumbimus.
Inducimur uero in tentationem dupliciter; pri-
mo, cum de statu dimoti in id ruimus malum, in
quod tentando nos aliquis impulerit: & hoc mo-
do nemo à Deo in tērationem inducitur, quia ne-
mini auctor est peccati Deus. Vnde Iacobus Apo-
stolus: Nemo cum tentatur, dicat quoniam à Deo tentatur.
Deus enim inuentor malorum est. Deinde dicitur, uos
in tentationem inducere is, qui etiam per seipsum
non tentet, neque operam det, quo tentemur: ten-
tare tamen dicitur, quia cum posset prohibere, ne
tentationes eueniant, vt ne his superemur, nō im-
pedit: & hoc quidem modo Deus bonos, & pios
tentari quidem sinit, uerum tamen sua gratia sus-
tentatos non deserit. Interdum tamen iusto Dei
iudicio, nostris id sceleribus postulatibus, nobis
ipsi relicti concidimus. Præterea in tentationem
inducimur, cum Dei beneficijs, quæ nobis ad salu-
tem dedit, ad perniciem, & interitum abutimur.
Nec uero petimus ne omnino tentemur. Est enim
hominum, uita multis tentationibus obiecta. Et
est tentatio, res uilis, & fructuosa hominum ge-
neri: nam in tentationibus uires nostras cogno-
scim⁹, probamur, humiliamur, vt sic uiriliter de-
certantes, corona gloriæ donemur. Nam qui certat
in agone, nisi legitime certauerit, non coronatur, & Beatus
uir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit,
accipiet coronam uitæ, quam repromisit Deus diligentibus
se. Petimus igitur ne diuino præsidio deserti, ten-
tationibus, uel decepti assentiamur, uel cedamus
afflicti: ut adfit nobis Dei gratia, quæ, cum defecer-
int nos propriæ uires, in malis recreet, reficiat,

ac muniat. Ac propterea in omnibus tentationi-
bus ad Deum inuocandum cōfugere nos oportet,
vt Satanam sub pedibus nostris conterat. In-
uocare autem diuinum auxilium debemus, intel-
ligentes quanta sit hominum infirmitas: cogno-
scentes item uires, quibus Dæmones prosternū-
tur, & tentationes superantur, dari à Deo, qui po-
nit, vt arcum æreum brachia nostra, & cuius be-
neficio arcus fortium superatus est, & infirmi ac-
cincti sunt robore. Qui docet manus meas ad prælium,
& digitos meos ad bellum; ait sanctus ille Rex, &
Propheta. Cui uni pro uictoria sunt agenda, &
habenda gratia: quo & auctore, & adiutore vin-
cere possumus. Vnde Apostolus: Deo autem gra-
tias, qui dedit nobis uictoriam per Dominum nostrum Ie-
sum Christum. In his igitur tentationum uictorijs
nemo sibi placeat, nemo se efferat insolentius, vt
se suis uiribus hostiles Dæmonum tentationes,
impetusque sustinere posse confidat. Non est hoc
naturæ nostræ, non imbecillitatis humanæ.

Decimotertiò quæritur, Quid uelima peticio-
ne postulemus: Sed libera nos à malo? Respondeo:
proxima petitione petebamus à Deo uitationem
culpæ; hac pœnæ liberationem postulamus. In-
numeris incommodis, & calamitatibus diuexa-
mur, plurimis repleti miserijs, & molestijs affli-
gimur, quare Dei auxilium imploremus. Et uo-
luit Christus, ut priusquā precaremur Deum, ut
nos liberaret à malis, peteremus, ut nomen Dei
sanctificaretur; Adueniret regnum eius; Fieret
uoluntas eius; & reliqua quibus quasi gradibus
quibusdam ad hanc petitionē peruenitur. Cōtiā
quidam faciunt, qui cum mali aliquid patiantur,
aut periculum incurrant, calamitatem uel timeant,
omissis medijs Dominicæ precreationis gradibus,
tantum petunt, ut ex illis eripiantur malis. Alij
itidem præcipuam spem liberationis ponunt in
remedijs naturæ, uel hominū industria cōpara-
tis: uide à quouis medicamenta quærun, & sibi
data adhibent etiā sine ulla religione. Sed potius
est, in morbis, rebusque, omnibus aduersis Deum
summū perfugium, & præsidium salutis habere, illū
honorum omnium satorē, auctorem, & largitorē
agnoscere. Nec petimus, ut à malis omnibus li-
beremur: sunt enim quædā, quæ passim aduersa,
& mala putantur, sunt tamen illis fructuosa, qui
patiuntur. Nam Dei gratia adiuuante uirtus in
infirmis perficitur. Ea igitur tantum mala de-
precamur, quæ nullam animæ utilitatem ferre
queunt. Sic petimus, ut tuti simus ab aqua, ab ig-
ne, à fulgure, & tempestate; ne grando noceat
frugibus, ne annonæ charitate, fame, peste, sedi-
tionib⁹, bello laboremus. Petimus à Deo, ut mor-
bos, pestem, uastitatem arceat, uinacula, carceres,
exilia, prodiciones, infidias, captiuitates, cætera-
que omnia incommoda prohibeat, quibus ma-
ximè terretur, & afflicti hominum uita solet. Pe-
timus, ne morte subita, & inopinata opprima-
mur. Nos autem etsi non omnibus malis liberat
Deus, dum in hac peregrinatione uersamur, eri-
pit tamen à multis: & in cæteris ea nobis sola-
tia præbet, quæ instar liberationis malo-
rum omnium esse possunt in re-
bus aduersis.

FINIS LIBRI NONI.

IOANNES